

Nr 70.

Ankom till riksdagens kansli den 27 april 1938 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar rörande anslag till kolonisation, dels Kungl. Maj:ts proposition angående hjälpåtgärder åt vissa lägenhetsinnehavare å kronomark och dels i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.).

I årets statsverksproposition, nionde huvudtiteln, har Kungl. Maj:t, under punkterna 144—147, föreslagit riksdagen att till Kolonisation för budgetåret 1938/1939 anvisa

till Statens kolonisationsnämnder m. m. ett anslag av 25,500 kronor;

till Understödjande av kolonisation å vissa kronoparker ett reservationsanslag av 111,500 kronor;

till Understödjande av kolonisationsverksamheten å Alträskes kolonisationsområde ett förslagsanslag av 3,900 kronor; samt

till Odlings- och byggnadshjälp åt innehavare av odlingslägenheter m. fl. ett förslagsanslag av 200,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 3 mars 1938 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 221, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, *dels* föreslagit riksdagen medgiva

att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen i statsrådsprotokollet tillstyrkt, ändringar må vidtagas i upplåtelsevillkoren beträffande

a) skogstorp och odlingslägenheter å kronomark i de sex nordligaste länen,

b) kolonat å kronoparker i Norrland och Dalarna samt

c) nybyggeslägenheter å Alträskes kolonisationsområde i Norrbottens län;

dels ock — med ändring av Kungl. Maj:ts i årets statsverksproposition under nionde huvudtiteln, punkt 145, gjorda förslag — föreslagit riksdagen att till Kolonisation: Understödjande av kolonisation å vissa kronoparker för budgetåret 1938/1939 anvisa ett reservationsanslag av 124,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått två vid riksdagens början väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 192 av herr *Pettersson, Anton*, och II: 323 av herr *Johansson* i Norrfors, vari hemställt, att riksdagen ville besluta medgiva lägenhetsinnehavare, som i Kungl. Maj:ts förordning av den 17 juni 1932 avses — kronotorpare m. fl. —

vilkas skyldighet att erlägga förhöjd arrendavgift på grund av erhållet s. k. tilläggsbidrag enligt nämnda förordning uppskjutits till och med arrendåret 1936—1937, fortsatt uppskov med dessa arrendeförhöjningar till dess pågående utredning angående vederbörandes arrendevillkor m. m. avslutats och nya bestämmelser därom fastställts.

I fråga om utredningen i ärendet hänvisar utskottet till statsverkspropositionen, nionde huvudtiteln, punkterna 145—148, samt till det vid propositionen nr 221 fogade statsrådsprotokollet.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för motionerna, hänvisas till dessa.

1. Hjälpåtgärder åt vissa lägenhetsinnehavare å kronomark.

Den 30 december 1935 tillkallade chefen för jordbruksdepartementet efter Kungl. Maj:ts bemyndigande till utredningsmän för verkställande av utredning rörande egnahemsverksamheten och andra med statens verksamhet på det sociala jordområdet sammanhängande frågor generaldirektören O. H. Malmberg, tillika ordförande, ledamoten av riksdagens andra kammare, småbrukaren J. A. Andersson i Tungelsta, verkställande tjänstemannen i statens jordnämnd, direktören N. Collin, ledamoten av riksdagen första kammare, lantbrukaren N. G. Gabrielsson i Teg, lantbrukaren Anders Mårtensson i Karlsborg, jordbrukskonsulenten B. A. Nilsson i Borås och agronomen Waldemar Svensson i Ljungskile.

I skrivelse den 25 januari 1938 hava utredningsmännen, vilka antagit benämningen 1936 års egnahemsutredning, framlagt förslag till hjälpåtgärder åt vissa lägenhetsinnehavare å kronomark i de nordligaste länen. Över förslagen hava efter remiss yttranden avgivits den 14 februari 1938 av egnahemsstyrelsen och domänstyrelsen samt den 19 i samma månad av statskontoret.

De föreliggande förslagen innefatta hjälpåtgärder dels åt innehavare av skogstorp och odlingslägenheter å kronomark i de sex nordligaste länen, dels åt innehavare av kolonat å kronoparker i Norrland och Dalarna och dels åt innehavare av nybyggeslägenheter å Alträskis kolonisationsområde.

Departementschefen har i ärendet anfört följande.

»Vid 1932 års riksdag fattades, såsom framgår av det förut anförda, beslut angående vissa stödåtgärder för innehavare av skogstorp och odlingslägenheter i Västerbottens och Norrbottens län samt kolonat å kronoparker i Norrland och Dalarna. Dessa åtgärder avsågo bland annat, ifråga om skogstorp och odlingslägenheterna att innehavare av dessa lägenheter skulle erhålla befrielse under fem år från den förhöjning i arrendavgifterna, som hänförde sig till de uppburna tilläggsbidragen, och beträffande kolonaten att innehavarna av dessa skulle erhålla en förlängning av frihetsåren från 10 till 15 år. Frågan om fortsatta åtgärder till stöd för innehavarna av nämnda kronolägenheter har nu åter blivit aktuell, då den tid, varunder förut beslutade åtgärder skulle gälla, börjat gå till ända. I likhet med egnahems-

utredningen anser jag ifrågavarande lägenhetsinnehavare alltjämt vara i behov av statsmakternas bistånd. Situationen för dem torde, såsom egnahemsutredningen framhållit, icke vara så förändrad till det bättre, att de år 1932 beslutade åtgärderna skulle i fortsättningen helt kunna undvaras. Dessa lägenhetsinnehavare befinna sig i allmänhet alltjämt i ekonomiskt trånga förhållanden. Till följd härav torde deras möjligheter att kunna fullgöra sina ekonomiska förpliktelser gentemot staten vara begränsade. Det bör emellertid härvid särskilt beaktas, att deras kolonisationsarbete, vilket varit betydelsefullt för ifrågavarande landsändar, utförts under i de flesta fall synnerligen svåra förhållanden. Jag förordar med hänsyn till det anförda att fortsatt stöd lämnas ifrågavarande lägenhetsinnehavare.

Vad angår sättet för lämnandet av detta stöd kan jag i huvudsak ansluta mig till vad egnahemsutredningen härutinnan föreslagit. De av utredningen ifrågasatta åtgärderna ansluta sig i stort sett till de förutberörda år 1932 beslutade och hava i huvudsak tillstyrkts i de avgivna yttrandena. *Innehavare av skogstorp eller odlingslägenhet* torde sålunda böra medgivas fortsatt befrielse från den förhöjning av arrendeavgiften, som hänför sig till de uppburna tilläggsbidragen. I likhet med egnahemsutredningen anser jag, att denna befrielse bör göras temporär i avbidan på de slutliga förslag utredningen kan komma att framlägga rörande ifrågavarande lägenhetsupplåtelse. Den tid, som befrielsen bör avse, torde i överensstämmelse med vad som skedde 1932 böra bestämmas till fem år. Att på sätt egnahemsstyrelsen ifrågasatt bestämma tiden för befrielsen till allenast tre år torde icke vara lämpligt. Tvekan kan nämligen råda huruvida de beslut, som kunna komma att fattas i anledning av utredningens slutliga förslag, kunna vara helt genomförda inom sistnämnda tid.

Därest det av mig nu förordade förslaget vinner riksdagens bifall, torde Kungl. Maj:t få vidtaga härav påkallad ändring i sista stycket i 1 mom. av kungörelsen den 20 juni 1918 (nr 448) angående tilläggsbidrag till vissa innehavare av odlingslägenheter och skogstorp i de sex nordligaste länen sådant sagda moment lyder enligt kungörelsen den 17 juni 1932 (nr 294). Nämnda stycke torde därvid böra givas det innehåll, att lägenhetsinnehavare, som uppbära tilläggsbidrag, skola vara skyldiga att från och med det tjugusjätte året från första upplåtelsen vidkännas den höjning i den årliga arrendeavgiften, som motsvarar ränta efter 3.6 procent å sagda bidrag. Denna nya bestämmelse torde böra träda i kraft den 1 juli 1938 och givas tillämpning i omedelbar anslutning till 1932 års befrielse och sålunda gälla jämväl i avseende å arrendeavgifter, som avse arrendeåret 1937/1938. Lägenhetsinnehavare, beträffande vilka skyldighet att erlægga arrendeavgift inträtt före arrendeåret 1932/1933, böra fritagas från höjning av arrendeavgift på grund av erhållet tilläggsbidrag för tiden från och med 1937/1938 till och med arrendeåret 1941/1942. Lägenhetsinnehavare, som den 1 juli 1938 helt eller delvis erlagt arrendeavgift för arrendeåret 1937/1938, torde såsom arrendeavgift för arrendeåret 1938/1939

och följande år få tillgodoräkna sig sålunda erlagt belopp i den mån detta belöper å uppbyret tilläggsbidrag.

I fråga om de den 1 juli 1932 resterande arrendeavgifterna, för vilkas erläggande anstånd då beviljades, anser jag i likhet med egnahemsutredningen ej behövt att lämna vidare anstånd. De belopp, varom här är fråga, äro, såsom framgår av vad utredningen anfört, förhållandevis små. För den händelse det skulle visa sig omöjligt för lägenhetsinnehavare att erlægga dessa avgifter, torde det få ankomma på domänstyrelsen att gå i författning om, att beloppen bliva avskrivna.

Vad härefter angår *kolonaten*, torde, på sätt egnahemsutredningen föreslagit, böra medgivas rätt för kolonist, vilkens första upplåtelse tid gått till ända, att, där han ej inlöst kolonatet och är berättigad till ny upplåtelse, erhålla sådan på i huvudsak oförändrade villkor. Tiden för den nya upplåtelsen bör av samma skäl, som anförts i fråga om tiden för befrielsen för innehavare av skogstorp och odlingslägenheter att erlægga förhöjd arrendeavgift, bestämmas till fem år. Vid den nya upplåtelsen torde kolonisten i enlighet med utredningens förslag böra tillförbindas att ansvara för å fastigheten belöpande vägunderhåll in natura och vägs katt. De betänkligheter egnahemsstyrelsen framfört mot den skattefrihet, som vid den nya upplåtelsen i övrigt skulle tillförsäkras kolonist, kan jag icke dela. Genom det förordade förslaget blir kolonist i skatteavseende jämställd med innehavare av skogstorp och odlingslägenheter, med vilka han mera är att jämföra än med innehavare av egnahemsfastigheter. Därjämte bör vid ny upplåtelse i fråga om husbehovs virke upptagas de av domänstyrelsen förordade bestämmelserna, varigenom kolonisten skulle tillförsäkras rätt till behövt virke för berörda ändamål och icke blott till viss mindre virkeskvantitet. Därest kolonist av någon anledning — exempelvis underlåten byggnads- eller odlingskyldighet — ej skulle vara berättigad till ny upplåtelse, torde likväl, i överensstämmelse med vad utredningen föreslagit, ny upplåtelse böra medgivas under förut angivna villkor. För sådan upplåtelse bör dock fordras, att kolonisten befinnes alljämt fylla de personliga förutsättningarna för att bliva antagen till kolonist.

Med hänsyn till att en kolonist, som inlöst kolonatet före utgången av frihetsåren, under första upplåtelse tiden är befriad från erläggande av amortering och ränta å ogulden köpeskilling under så lång tid att samma tid tillhoppa med den legofria utgör femton år, synes, i anslutning till vad utredningen anfört, tiden för befrielsen från att erlægga amortering och ränta böra utsträckas att jämte den legofria tiden omfatta tjuu år.

De av mig nu förordade bestämmelserna rörande kolonaten torde, i likhet med vad som föreslagits i fråga om bestämmelserna angående skogstorp och odlingslägenheter, böra träda i kraft den 1 juli 1938 och i anslutning till vad domänstyrelsen föreslagit böra givas tillämpning från det år, då första upplåtelse tiden gått till ända. För den händelse att nytt avtal redan träffats angående fortsatt upplåtelse bör gälla, att avtal enligt de nu förordade bestämmelserna icke må träffas med mindre samtidigt det tidigare avtalet annulleras. Kolonist, som helt eller delvis erlagt lega eller å fastigheten belö-

pande skatt eller annan allmän tunga än vägskatt för arrendeår efter första upplåtelseidens utgång, anser jag böra berättigas att såsom förtida lega eller köpeskilling tillgodoräkna sig sålunda erlagda belopp.

I fråga om *nybyggeslägenheterna å Alträskes kolonisationsområde* torde i enlighet med vad egnahemsutredningen föreslagit föreskrivas, att de bestämmelser, som i anledning av vad förut förordats meddelas rörande skogstorp och odlingslägenheter, skola i tillämpliga delar gälla även nyssnämnda nybyggeslägenheter.

Därest riksdagen beslutar i enlighet med vad jag i fråga om kolonaten och nybyggeslägenheterna nu tillstyrkt, torde Kungl. Maj:t i vanlig ordning meddela vederbörande myndigheter erforderliga föreskrifter i ämnet.

Såsom framgår av vad egnahemsutredningen anfört medföra av de förordade åtgärderna endast de som hava avseende å kolonaten höjning av förut under nionde huvudtiteln äskade anslag. I anledning av sistberörda förslag torde emellertid en höjning av det under punkt 145 upptagna anslaget till Kolonisation: Understödjande av kolonisation å vissa kronoparker böra ske med 12,500 kronor från 111,500 kronor till 124,000 kronor.»

2. Statens kolonisationsnämnder m. m.

Kungl. Maj:ts framställning om anslagsanvisning under punkt 144 i nionde huvudtiteln till Statens kolonisationsnämnder med 25,500 kronor innebär i förhållande till senaste anvisningen en ökning med 2,500 kronor. Ökningen sammanhänger med att domänverket skulle beredas ersättning för dess handhavande med kolonisationsverksamheten i Kopparbergs, Gävleborgs, Jämtlands och Västernorrlands län.

3. Understödjande av kolonisation å vissa kronoparker.

Kungl. Maj:ts anslagsäskande under punkt 145 i nionde huvudtiteln till Understödjande av kolonisation å vissa kronoparker med 111,500 kronor innebär i förhållande till anslagsanvisningen för innevarande budgetår en ökning med 24,900 kronor. Medelsbehovet har uppskattats till 125,740 kronor. Med hänsyn till förefintlig reservation har anslaget kunnat begränsas till 111,500 kronor.

Som av redogörelsen under punkt 1 här ovan framgår har Kungl. Maj:t i propositionen nr 221 förklarar, att anslaget borde höjas med 12,500 kronor till 124,000 kronor. Denna höjning sammanhänger med att i staten för Västerbottens läns kolonisationsnämnd utgiftsposten utskylder borde höjas med 3,500 kronor till 7,000 kronor samt att inkomsten borde minska med 9,000 kronor, motsvarande beräknade legoavgifter.

4. Understödjande av kolonisationsverksamheten å Alträskis kolonisationsområde.

Kungl. Maj:ts framställning under punkt 146 i nionde huvudtiteln om anslagsanvisning till Understödjande av kolonisationsverksamheten å Alträskis kolonisationsområde med 3,900 kronor innebär, i förhållande till den senaste anvisningen till ändamålet, en ökning med 100 kronor.

5. Odlings- och byggnadshjälp åt innehavare av odlingslägenheter m. fl.

Kungl. Maj:ts gjorda anslagsäskande under punkt 147 i nionde huvudtiteln till Odlings- och byggnadshjälp åt innehavare av odlingslägenheter m. fl. med 200,000 kronor innebär oförändrad medelsanvisning för ändamålet.

Ett belopp av högst 20,000 kronor avses, i enlighet med förslag av domänstyrelsen, skola disponeras till att i viss utsträckning tillhandagå lägenhetsinnehavare med hjälp och handledning vid byggnadsarbeten genom särskilt anställda byggmästare.

Utskottet.

Utskottet vill beträffande det framlagda förslaget angående vissa stödåtgärder för innehavare av skogstorp och odlingslägenheter i Västerbottens och Norrbottens län samt kolonat å kronoparker i Norrland och Dalarna vitsorda, att ifrågavarande lägenhetsinnehavare alltjämt äro i behov av statsmaktarnas bistånd. Den verkställda utredningen torde ha givit vid handen, att lägenhetsinnehavarna i allmänhet befinna sig i ekonomiskt trånga förhållanden. På grund härav och på de av departementschefen i övrigt anförda skäl tillstyrker utskottet, att ett fortsatt stöd lämnas ifrågavarande lägenhetsinnehavare. Gentemot Kungl. Maj:ts förslag härutinnan, som i allt väsentligt överensstämmer med det av 1936 års egnahemsutredning i ämnet framlagda, har utskottet intet att erinra. Det fortsatta stöd, som sålunda tillstyrkes, är emellertid endast temporärt. Slutlig ställning till ifrågavarande lägenhetsupplåtelser och kolonisationsfrågor torde böra tagas först sedan egnahemsutredningen slutfört sin undersökning rörande dessa och sammanhängande spörsmål.

Genom ett bifall till vad utskottet nu tillstyrkt är motionärernas framställning besvarad.

Utskottet har intet att erinra gentemot Kungl. Maj:ts anslagsäskanden.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

A) att riksdagen medgiver, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning,

att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen i det föregående tillstyrkt, ändringar må vidtagas i upplåtelsevillkoren beträffande

a) skogstorp och odlingslägenheter å kronomark i de sex nordligaste länen,

- b) kolonat å kronoparker i Norrland och Dalarna samt
- c) nybyggeslägenheter å Alträskis kolonisationsområde i Norrbottens län;

B) att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning, till *Kolonisation* under nionde huvudtiteln för budgetåret 1938/1939 anvisa

1) till *Statens kolonisationsnämnder m. m.* ett *anslag* av 25,500 kronor;

2) till *Understödjande av kolonisation å vissa kronoparker* ett *reservationsanslag* av 124,000 kronor;

3) till *Understödjande av kolonisationsverksamheten å Alträskis kolonisationsområde* ett *förslagsanslag* av 3,900 kronor;

4) till *Odlings- och byggnadshjälp åt innehavare av odlingslägenheter m. fl.* ett *förslagsanslag* av 200,000 kronor;

C) att motionerna I: 192 och II: 323 må anses besvarade genom vad utskottet sålunda anfört och hemställt.

Stockholm den 26 april 1938.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, Carl Eriksson, Granath, Gabrielsson, Alfred Andersson, von Stockenström, Jacob Hansson* och *Hakon Sylvan* samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Björnlunda, *Gustafson* i Vimmerby, *Andersson* i Löbbo, *Carlström, Casenberg, Andersson* i Tungelsta, *Karlsson* i Munkedal och *Persson* i Grytterud.
